

Mısır Arap Cumhuriyeti Yönetim Sistemi

Birol EKİCİ

Birinci Bölüm

Tarihsel Süreçte Yönetim Yapısının Gelişimi

Nil vadisi, insanlık tarafından oluşturulan ilk medeniyetlerden birisine ev sahipliği yapmıştır. Diğer yerleşim yerlerinin tarihi yüzyıllarla ölçülürken, Mısırın tarihi bin yıllarla ölçülmektedir. Nil Vadisinde Mısır Eski Krallığı zamanında kültür gelişmiş, sanat eserleri yaratılmış, Milattan önce yaklaşık 3200 yıllarında da Aşağı ve Yukarı Mısır yönetimi birleştirilmiş ve bu birliktelik Mısır'ın yönetimi Romalılara geçinceye kadar sürmüştür.

Bir süre Roma İmparatorluğu'nun işgali altında kalan Mısır, daha sonraki dönemde İslam İmparatorluğu'nun bir parçası olmuş ve Abbasi Halifeliği Mısır'ı tam olarak hükümranlığı altına almıştır. Ancak Abbasi hükümranlılık alanının çok geniş olması nedeniyle, Halifelik tarafından Mısır'a atanan valiler ilk fırsatta ayaklanmış ve kendi devletlerini kurmuşlardır. X. yüzyılda Mısır Fatımilerin eline geçmiş, Kahire başkent olmuş, Mısır İslam dünyasının önemli bir merkezi haline gelmiştir. Stratejik önemi nedeniyle Mısır'ın Haçlı seferlerinin hedefi haline gelmesi ve politik çekişmeler Fatımilerin düşüşüne yol açmış, Eyyubi Hanedanından Selahaddin bu dönemde Mısır'ı ele geçirerek kendi yönetimini kurmuştur. Mısır, 1250 yılından itibaren 1517'deki Osmanlı işgaline kadar Memlûklüler tarafından yönetilmiştir.

Yaklaşık 300 yıl süren Osmanlı dönemi, İngilizlerin Hindistan ticaret yolunu kesmek isteyen Napoleon'un Mısır'ı işgaliyle sona ermiştir. Müteakiben Fransızlar, Osmanlı ve İngiliz işbirliğiyle Mısırdan atılmış ve İngiliz denetimindeki Osmanlı yönetimi yeniden kurulmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nca Mısır'a yönetici olarak atanan Mehmet Ali Paşa; eğitim reformu başta olmak üzere ekonomik değişimler başlatmış, tarımın ve üretim sisteminin modernleştirilmesi için çaba göstermiş, ticaret hayatını düzene sokmuş, İskenderiye ile Nil Nehri arasında bir kanal ve bu nehir üzerinde bir baraj inşa etmiş, kendisini Mısırın modern bir devlet olarak geliştirilmesine adarken, etkin bir bürokratik yapı da oluşturmuştur.

Batı medeniyetine çok değer veren Mehmet Ali Paşa Avrupalı öğretmenleri Mısıra davet etmiş, başarılı öğrencileri de Avrupa'ya göndermiştir. Askeri başarısını idari alanda da göstermiş, ordu ve bahriye, vergi sistemi, ihracat ve ithalatın sistematığı, sağlık, eğitim, yasama, matbaalar konusunda düzenlemeler getiren Mısır Anayasasını hazırlamıştır. Aydın fikirleri, önemli yetenekleri ve ahlaki yapısıyla çağının büyük devlet adamları arasında yer alan Mehmet Ali Paşa, modern Mısır'ın kurucusu olarak kabul edilir.

Mısır'ın büyük borç içinde bırakan ve stratejik önemi olan Süveyş Kanalı'nın 1867 yılında açılmasından sonra Britanya İmparatorluğu Mısır'ın içişlerine daha fazla müdahale etmeye başlamıştır. Ağır mali problemlerle boğuşan Mısır, ülkenin amaçlarını daha da küçültmüş, ülke Fransız-İngiliz borçlar komisyonunun kurulmasını kabul etmeye zorlanmıştır. Sonuçta, XVI. yüzyıldan beri Osmanlı İmparatorluğunun bir eyaleti olan Mısır, 1881-1882 yıllarında İngilizler tarafından işgal edilmiştir. Mısır fiilen İngilizler tarafından kontrol edilse de, bu ülke 1914 yılına kadar bir Osmanlı eyaleti olarak görülmüştür.

I. Dünya savaşında Türkiye'nin Almanya'nın yanında yer almasıyla İngiltere, Mısır'ın ilhakını ilan etmiştir. Mısır, 1922 yılında İngiltere'den bağımsızlığını itibari olarak alsa da tam bağımsızlığını II. Dünya Savaşını takiben elde etmiştir. 1936 yılında İngiltere ve Mısır arasında yapılan anlaşma ile İngiliz askerleri ülkeden ayrılmaya başlamış, II. Dünya Savaşından sonra da Süveyş Kanalı alanı hariç tüm ülkeden çekilmiştir.

1956 yılında İngiltere ve ABD'nin Aswan Barajının inşaatı için verdikleri yardım sözünden dönmeleri üzerine, kanal geçiş gelirleriyle barajın finansmanını sağlamak isteyen Mısır, Süveyş Kanalı'nı ulusallaştırdığını ilan etmiştir. Bu ilan İsrail Sina Yarımadasını işgaline neden olmuş, İngiltere ve Fransa da Mısır'a karşı askeri bir operasyon başlatmışlardır. Bu saldırı uluslararası kamuoyunda önemli tepkilere neden olmuş ve sonuçta BM'nin gözetiminde işgal edilen yerler boşaltılmıştır.

Baraj inşaatı için batı bloğu tarafından Mısır'a verilen desteğin geri çekilmesi üzerine Sovyetler Birliği barajın inşası için devreye girmiştir. Bu arada, Şubat 1958'de Suriye ve Mısır Devletleri Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni kurarak birleşmişler, Mart ayında Yemen de bu birliğe katılmış ve böylece Birleşik Arap Devleti ortaya çıkmıştır. Oluşturulan Birlik, kişisel ve politik farklılıklardan dolayı hemen yıpranmış, Suriye İhtilalinden sonrada 1961 yılında dağılmıştır. Bu yıllarda, Mısır, Sovyetler Birliği'nin ekonomik ve teknik yardımıyla endüstrileşme programını yürürlüğe koymuştur. 1962 yılında hem endüstri hem de tarım neredeyse tamamen ulusallaştırılmıştır. 1960'lı yılların başında Devlet Başkanı Nasır, Mısır'ın Arap Dünyasının tartışılmaz lideri haline getirmek istemiştir. Ülke, yaptığı iki savaştan sonra 1979 yılında İsrail'le resmi barış anlaşması imzalamış, bunun sonucunda Arap Liginden ihraç edilmiştir. 1982 yılında İsrail neredeyse bütün Sina Yarımadasından çekilmiştir. 1989 yılında İsrail Sina Yarımadasından kalan kısımları geri vermiş, bu zamana kadar Arap dünyasıyla da ilişkileri düzelen Mısır aynı yıl Arap Ligne kabul edilmiştir.

İkinci Bölüm

Yönetim Sistemini Belirleyen Faktörler

Mısır'da yerleşimin hemen hemen tamamı Nil delta ve vadilerindedir. Ülkenin Nil delta ve vadileri dışında kalan % 96'lık bölümünde yerleşim çok seyrek. Modern Mısır halkının çoğu antik Mısırlıların, Berberlerin, Aşağı Sahra Afrikalıların, Arapların, Yunanlıların ve Türklerin soyundan geldikleri için, bu ülke bir ırklar karışımıdır.

1922'de Mısır'ın kısmi bağımsızlığını kazanmasından sonra I. Fuad kral olmuş, 1936 yılında da oğlu Kral Faruk yerine geçmiştir. 1952 yılında Kral Faruk'un halk desteğinden yoksun rejimi kansız bir ihtilalle devrilmiş, iktidar gücü Nasır'ın öncülüğünde bir grup genç askere geçmiştir. Ocak 1952'de bütün siyasal partiler dağıtılmış, 1952 Aralığında da 1923 Anayasası yürürlükten kaldırılmıştır. 18 Haziran 1953 tarihinde monarşi kaldırılmış ve Mısır'da cumhuriyet ilan edilmiştir. Necip Devlet Başkanı ve Başbakan olmuştur. Nisan 1954'de Nasır Başbakanlığa atanmış, Kasım 1954'de de Necip bütün yetkilerini Nasır'a devretmiş, Nasır Devlet Başkanı olmuştur.

Askeri rejim toprak reformu, endüstriyel kalkınmanın hızlandırılması ve sosyal refahın yaygınlaştırılması alanında önemli atılımlar yapmıştır. Yeni rejim, dış ilişkilerde de güçlü bir şekilde Arap Birliğini savunmuştur. Ülke, batı dünyasından yeterli askeri malzeme temin edemediğinden, 1955 yılından itibaren Sovyetler Birliği'nden askeri yardım kabul etmeye başlamıştır.

1956 yılında yeni Anayasa ulusal referandum yapılarak onaylanmış ve Nasır Devlet Başkanı seçilmiştir. Başkan Nasır, prestije çok önem veren bir kişiliğe sahip olması dolayısıyla kendisini modern Mısırın kurucusu olarak isimlendirmiş, 1962 yılında da Arap Sosyalist Birliğini kurmuştur. 1967'de BM askerlerinin Mısır topraklarından çekilmesini sağlamış, ardından Sina Yarımadasındaki Sharm esh-Sheikh'i işgal ederek Tiran su yolunu İsrail gemilerine kapamıştır. Bunun üzerine Altı Gün Savaşı çıkmış, savaşın sonunda İsrail komşu Arap ülkelerini ve Mısır'ı yenmiştir. 1970 yılında Devlet Başkanı Nasır'ın ölümü üzerine Başkan Yardımcısı Albay Enver Sedat yerine geçmiştir.

1974 yılında Başkan Sedat daha liberal bir politik ve ekonomik rejime geçiş için adımlar atmaya başlamıştır. Bu çerçevede; 20 yıldan daha fazla bir süre devam eden tek parti rejiminden sonra 1953'den beri yasaklı olan siyasal partilerin 1976 Halk Meclisi seçimlerine katılmasına izin verilmiş, 1977 yılında da siyasal partileri düzenleyen yasa çıkmıştır.

Mısır'daki politik hayat çok partili sisteme dayanmaktadır. Siyasal partileri düzenleyen 1977/40 sayılı Yasa dini argümanlara dayanan parti kurulmasını yasaklamaktadır. 1978 yılında Sedat kendi liderliğinde Ulusal Demokratik Partiyi kurmuştur. 1979'da Arap Sosyalist Birliği sona ermiştir. 1981 yılında Başkan Sedat, İslami Cihat tarafından düzenlenen bir suikast sonucunda öldürülünce, yerine Hüsnü Mübarek geçmiştir.

Yeni seçim sistemine, partilerin halk meclisinde temsilci gönderebilmeleri için toplam oyların %8'ini almaları gerektiği yönünde hüküm konulmuştur. Bu hüküm, muhalif partileri yerel seçimleri ve Şura Meclisi seçimlerini boykota sevk etmiştir. 1984 yılında yapılan seçimlerde yönetimdeki Ulusal Demokratik Parti oyların %72 sini almıştır. 1985'li yıllarda İslami kesimin Mısır'ın yasal sisteminin tümüyle şeriata uydurulması gerektiği yönündeki propogandası hızlanmış, ancak Halk Meclisi acil değişiklik önerisini reddetmiş ve Mısır yasalarında İslami emirlere uymayan kısımlarının tespiti amacıyla kapsamlı bir çalışmanın başlatılması yönünde tavsiye kararı almıştır.

Müslümanlarla Hıristiyanlar arasında çıkan çatışmalar ve hükümetin rüşvet aldığı iddiaları 1987 seçimlerinin huzursuz bir ortamda yapılmasına neden olmuşsa da bu seçimlerde de Ulusal Demokratik Parti büyük bir başarı elde etmiştir.

Mart 1988'de Başkan Sedat'a suikast yapılmasından sonra ilk defa ulusal seviyede ilan edilen olağanüstü hal yeniden 3 yıllığına uzatılmıştır. 1989 yılındaki fiyat artışları ve yaşanan yiyecek sıkıntısı üzerine halkta oluşan genel hoşnutsuzluk sonucu, hükümet huzursuzluk yaratan kimseleri tutuklamıştır. 1980 yılında oluşturulan Şura Konseyi ilk defa Haziran 1989'da muhalefetle birlikte seçime girerek yarışmıştır. Seçim sonucunda muhalifler Ulusal Demokrat Partinin seçimi hileyle kazandığını iddia etmişlerdir.

Irak'ın Kuveyt'i 1990 yılında işgali ve ilhakından sonra Mısır, Arap liderlerini acil toplantıya çağırarak, Irak güçlerinin Kuveyt'ten çıkmasını talep etmiştir. Suudi Arabistan'ın Irak'ın saldırgan tutumundan caydırılması talebi üzerine Arap Liginin 20 üyesinden 12'si Basra Körfezine Arap gücü gönderme kararı almıştır. Mısır, çokuluslu asker gücüne 35 bin askerle katılmıştır. Mısır körfez krizinden, ılımlı Arap Liderliği tutumuyla uluslararası saygınlığını yükselterek çıkmıştır.

1990 yılının sonunda yapılan seçimler de Körfez Krizi ve Ekim ayında Halk Meclisi Başkanına (*Speaker*) suikast yapılması nedeniyle gergin bir ortamda ve kapsamlı güvenlik önlemleri altında gerçekleştirilmiş, bu seçimde partilerin parlamentoya girebilmesi için gerekli olan ülke çapında %8'lik barajla, bağımsız aday olmanın önündeki engeller kaldırılmıştır. Buna rağmen muhalefet, seçimlerin İçişleri Bakanlığının gözetiminde yapılmamasını ve olağanüstü halin kaldırılması isteklerinin hükümetçe kabul edilmemesini gerekçe göstererek, seçimlere katılmamıştır. Ayrıca seçime katılım oranının %20-30 gibi çok düşük seviyelerde olması da seçim güvenilirliğinin etkilemiştir.

Seçim sonrasında Başkan Mübarek özellikle demokratik oy verme hakkının genişletilmesi de dahil olmak üzere politik reformun hükümetin başlıca amaçlarından birisi olduğunu ifade etmiştir. Haziran 1991'de ulusal olağanüstü hal, yıkıcı iç ve dış tehditlerin devam etmesi gerekçesiyle 3 yıl daha uzatılmıştır.

Başkan Mübarek Temmuz 1994'de 3 ncü dönem Devlet Başkanlığı için aday olarak önerilmiş ve Mübarek'in adaylığı geçerli oyların % 94.9'u tarafından ulusal referandumla onaylanmıştır. Seçime katılım oranının resmi olarak % 84 olması bir çok gözlemci tarafından kuşkuyla karşılanmıştır. Başkanın doğrudan halk tarafından ve en çok iki dönem için seçilmesi yönünde bir Anayasa değişikliği talebeden muhalefet partileri, Mübarek'in adaylığını da onaylamamışlardır.

1994 yılında siyasal partilerinin temsilcileri Ulusal Diyalog Kongresi oluşturmak için temsilciler seçtiler. Bu Kongre, çalışmaları sonucunda politik, ekonomik ve sosyal konularda Devlet Başkanına bağlayıcı olmayan öneriler sundu. Kongrenin önerileri arasında seçimlerin yargı gözetiminde yapılması ve oylamanın parti listeleri temel alınarak yeniden organize edilmesi de bulunmaktadır. Ancak bu öneriler 1995 yılının Kasım- Aralık 1995 aylarında yapılan seçimlerde dikkate alınmamıştır. Bu seçimlerle ilgili olarak da muhalefeti destekleyenlerin sindirildiği ve seçimin tarafsız yapılmadığı söylentileri çıkarılmıştır.

Mısır'daki İslami muhalefetin öncüsü Müslüman Kardeşler Örgütü, şeriata dayalı devlet düzeni görüşünün savunuculuğunu yapmakta, ancak dini argümanlara dayanan bir organizasyon olduğu için doğrudan seçimlere katılamamakta ve yandaşlarını diğer muhalefet partilerinden aday göstermektedir.

1998 yılında hükümete yönelik eleştirilerin artması sonucunda hak ve özgürlükleri kısıtlayan bir seri düzenleme yürürlüğe konulmuş, basın özgürlüğüne sert sınırlamalar getirilirken, bireylerin basın şirketlerine sahip olmaları da yasaklanmıştır. Bu gelişmeler, Haziranda ayında Şura Konseyi için yapılan ara seçimlerin muhalefet partilerince boykot edilmesi sonucunu vermiştir. 1999 yılında yapılan seçimlerde ise Mübarek, dördüncü kez Başkan seçilmiştir.

Başkanlık seçimlerinden sonra da hükümetin özgürlükleri kısıtlama eğilimi sürmüş, hükümet dışı organizasyonlarla (sivil toplum örgütleri: non governmental organization) ilgili düzenlemeleri içeren bir yasa, Mayıs 1999'da Halk Meclisi tarafından onaylanmış ve bu yasa insan hakları grupları tarafından organizasyonların bağımsızlığını sınırlandırdığı için eleştirilmiştir. Bu yasanın iptali için açılan dava, Yüksek Anayasa Mahkemesi'nin yasayı iptaliyle sonuçlanmıştır.

2000 yılında ulusal olağanüstü hal üç yıl süreyle yeniden uzatılmıştır. Yüksek Anayasa Mahkemesi 2000 yılında; seçimlerin yargının gözetiminde yapılmasının Anayasa hükmü olduğu gerekçesine dayanarak, bu gerekçeye uymayan 1995 Halk Meclisi seçimlerinin geçersiz olduğunu hükme bağlamıştır.

Mısırdaki ideolojik yelpazenin merkezinde bulunan partinin üstünlüğü söz konusudur. 1980'li yıllara kadar Ulusal Demokratik Parti, yönetimdeki yüksek bürokratların, iş dünyasının ve büyük toprak sahiplerinin temsilcisi olmuştur. Bu seçkin kişilerin bir çoğu kamu kurumlarıyla özel mülkiyeti bir araya getiren ve hem devlette hem de toplumda yeri olan kişilerdir. Partinin resmi ideolojisi sosyalizmle bireysel kapitalizmin arasındadır. Bu orta yol, yüksek bürokratların, kamu sektöründeki memurların ve rejim yanlısı insanların zenginleştiği bir sistem oluşturmakta, büyüyen özel sektörün ve yabancı sermayenin de işine gelmektedir. Parti ideolojisi yönetimdeki kişilere göre kayabilmektedir.

Ulusal Demokratik Parti yüksek politikalar oluşturmamaktadır. Parti komitelerinin önerdiği şeriatın uygulanması ve kamu sektörünün tasfiye edilmesi gibi politikalar da hükümet tarafından dikkate alınmamaktadır. Parti, hükümet dışı güçlü bir organizasyona sahip değildir. Üyelerinden çok azı aktiftir ve bağlılıkları azdır.

Üçüncü Bölüm

Anayasal Yapı

I.GENEL HÜKÜMLER

Ülkenin Anayasası 11.09.1971 tarihlidir. Hukuki sistem İngiliz Common Law'a, İslam hukukuna, Napolyonik yasalara, Yüksek Mahkeme Kararlarına ve idari kararların geçerliliğini öngören Devlet Konseyi kararlarına dayanır.

Mısır, çalışan insanların birliğine dayanan sosyalist, demokratik ve aynı zamanda ülkeye ait tarihi miras ile İslami ruha bağlı bir ülkedir. Mısır halkı, Arap ulusunun parçasıdır ve bütün Arapların birliği için çalışır. İslam, devletin dinidir. Arapça resmi dildir. İslami kurallar yasaların esas kaynağıdır. Devlet, bütün dinler için inanma ve ibadet etme özgürlüğünü sağlar. Egemenlik, bütün güçlerin tek sahibi olan halka aittir. Sosyalist kazançların korunması ve güçlendirilmesi ulusal bir görevdir. Yasaların hakimiyeti ülke yönetiminin temelidir. Yargı bağımsızlığı hak ve özgürlüklerin korunması için temel garantidir.

Sosyal dayanışma, Mısır halkının temelidir. Devlet, kadın ve erkeğin eşitliğini İslam Yasalarına uygun olarak sosyal ve politik haklar bakımından sağlar. Çalışma bir hak, onur ve ödevdir. Devlet sosyal hizmetleri, sağlık sigortasını, işsiz ve engelliler için emekli maaşını garanti eder. Cumhuriyetin ekonomik temeli, sömürüyü engelleyen, adalete dayanan sosyalist demokratik sistemdir.

Mülkiyet; kamu mülkiyeti, kooperatif mülkiyet ve özel mülkiyet olmak üzere üç türdür. Kamu sektörü kalkınma planlarına uygun olarak ekonominin düzenlenmesi ve kalkındırılması için sorumluluğu ve liderliği üstlenmektedir. Mülkiyet, halkın kontrolüne tabidir. Özel mülkiyet korunmaktadır. Özel mülkiyet kanunda belirtilen haller haricinde müsadere edilemez ve kamu yararı olması koşuluyla karşılığı ödenmek suretiyle kamulaştırılabilir. Miras hakkı korunmaktadır.

Devlet, toplum kaynaklarının en iyi şekilde kullanılması için beş yıllık sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınma planlarını takip eder.

Bütün vatandaşlar yasa önünde eşittir. Kişisel özgürlükler doğal haktır ve mahkeme kararı olmadan kimse tutuklanamaz, aranamaz hapsedilemez veya sınırlanamaz. Basın, baskı, yayın ve düşünme özgürlüğü korunmaktadır. İdari kanallar vasıtasıyla basının sansür edilmesi yasaktır.

Suçlar Kanunda açıkça belirtilmelidir. Adaletin kaynağı bütün vatandaşların hakkıdır. Mali gücü olmayanların haklarını savunulmasını devlet sağlar.

I. ANAYASAL KURUMLAR

Mısır sisteminde politik güç dörde ayrılmıştır; Devlet Başkanı, kabine, yasama ve yargı. Fakat gerçek güç Devlet Başkanının elinde toplanmaktadır. altı yıllığına referandum yoluyla seçilen başkan diğer üç kuvvet için atama yapma, görevden alma ve dağıtma yetkilerine sahiptir.

Yasama; Halk Meclisi (*Meclis el-Sha'b*) ve Danışma Konseyi'nden (*Meclis el-Şura*) oluşur. Halk Meclisindeki 454 sandalyenin 444'ü için 222 seçim bölgesinde seçim yapılır. 10 milletvekili Devlet Başkanı tarafından tayin edilmektedir. Halk Meclisi üyeleri beş yıl için üç aşamalı oylama ile seçilmektedir. Halk Meclisinde 350 den az seçilmiş üye olamaz. Bunların da en az yarısı işçi veya çiftçi olmak zorundadır. Halk Meclisi genel politikaları, bütçeyi ve kalkınma planlarını onaylar. Halk Meclisi istisnai durumlarda 2/3 oyla, Devlet Başkanına belirli bir döneme ait olmak üzere yetki verebilir. Fakat bu kararname gelecek ilk toplantıda Halk Meclisi tarafından onaylanmak zorundadır. Halk Meclisi başbakan yardımcısı, bakan ve bakan yardımcıları için güvensizlik oyu verebilir. Bu durumda bakan istifa eder.

Başbakana ise, Halk Meclisi sorumluluğunu hatırlatabilir ve Başbakan hakkında Devlet Başkanına bir rapor hazırlayabilir. Devlet Başkanı rapora katılmaz ve Halk Meclisi raporunda ısrar ederse durum halkoyuna sunulur. Eğer halk, Devlet Başkanını desteklerse meclis dağıtılır. Halk meclisi desteklerse Devlet Başkanı hükümetin istifasını kabul etmek zorundadır. Başkan süresi dolmadan meclisi dağıtabilir. Fakat bu durumun referandumla onaylanması gerekmektedir ve 60 gün içinde seçimler yapılmak zorundadır.

Danışma Konseyi sadece danışma fonksiyonunu üstlenmiştir. Şura Meclisi için ilk seçimler 1980 yılında yapılmakla birlikte Şura Meclisi ilk defa 1829 yılında Mehmet Ali Paşa tarafından kurulmuştur. Meclis Mısır'daki parlamenter sistemin başlangıcı olarak görülmektedir. Bu yılda Şura Meclisi Arap Sosyalist Birliği Merkez Komitesinin yerini almıştır. Bu meclisin 210 üyesi vardır. Üyelerin 140'ı halk tarafından seçilmekte, 70'i Devlet Başkanı tarafından atanmaktadır. Şura Meclisinin yetki alanı Anayasanın 194 ve 195. maddelerinde belirtilmiştir. Şura Meclisi 1952 ve 1971 ihtilallerinin prensiplerine bağlı kalarak ulusal birliğin ve sosyal barışın güçlendirilmesi, halkın çalışma gücünün ve sosyalist kazançlarının korunması, demokratik ve sosyalist sistemin korunması ve alanının genişletilmesi için çalışmalarda bulunur ve öneriler getirir.

Siyasal partilerin oluşumunun hükümet tarafından kabul edilmesi gerekir. Dine dayalı parti kurulması yasaktır. Ülke idari bölümlenme olarak 26 Valiliğe ayrılmıştır. Valiler Devlet Başkanı tarafından atanmaktadır.

Mısır yargı sistemine bakıldığında; hukuk sisteminin sivil hukuk geleneği ile İslami hukuk fikrine dayandığı görülmektedir. İslam hukuku öncelikle Müslümanların aileleri, kişisel statüleri ve miras işleri için uygulanabilmektedir. Müslüman olmayanlar şeriat miras hukukuna tabi olsalar da diğer konularda ayrı yasalara tabi olma hakkı sağlanmıştır.

Mısır'da hukuk mahkemeleri mahkemelerin yargılama alanına göre ayrılmıştır. Bunlar genel yargı mahkemeleri ve idare mahkemeleridir. 1969 yılından bu yana Mısır yargı düzeninde Yüksek Anayasa Mahkemesi de yer almaktadır.

Yüksek Anayasa Mahkemesi, Mısır'daki en yüksek mahkemedir. Yasa ve düzenlemelerin Anayasaya uygunluğu gözden geçirir. Yargı yerleri arasındaki pozitif ve negatif görev uyuşmazlıklarını ve değişik mahkeme sistemleri tarafından verilen kararlar arasındaki uyuşmazlıkları çözer. Yasa ve kararnamelerin Anayasa çerçevesinde bağlayıcı açıklamalarını yapar.

Genel yargı mahkemeleri dört kategoriye ayrılmıştır. Bunlar: Yargıtay, istinaf mahkemeleri, ilk derece mahkemeleri, ilçe mahkemeleridir. Bu mahkemelerin her birinin hukuk ve ceza dalları vardır.

Yargıtay, Mısır'daki genel mahkemelerin en yükseğidir. Kahire'de bulunmaktadır. İstinaf mahkemelerinin ceza ve hukuk alanında verdikleri kararlar, avukat veya savcı tarafından yasalara aykırı olarak verildiği veya şekil yönünden eksiklik bulunduğu gerekçesiyle temyiz talebiyle Yargıtay'a götürülebilmektedir. Yargıtay'ın bir başkanı, 41 başkan yardımcısı ve 92 hakimi vardır.

İstinaf mahkemelerinin her birinin bir veya daha fazla vilayetten oluşan kendi yargı alanları vardır. Her biri hukuk ve ceza bölümlerine sahiptir. Ceza bölümü kişilere uygulanan ağır cezaların, hukuk bölümü de ilk derece mahkemelerinin verdikleri kararların temyizine bakar. Her mahkeme üç üyeli olarak toplanır.

Her vilayette bir veya daha fazla ilk derece mahkemesi vardır. Her mahkemenin yeteri kadar hukuk ve ceza bölümü mevcuttur. Mahkemeler bir başkan ve iki üye ile toplanır.

İlçe mahkemeleri, ilk derece mahkemelerinin bir hakimli yardımcı mahkemeleridir. Küçük ilçelerde küçük çaplı hukuk ve ceza davalarına bakmaktadırlar.

İdari yargı, idari işlemlerden doğan davalara bakar. Üst idari yargı mercii Yüksek İdare Mahkemesidir. İdare mahkemeleri savcılarını ayrıca hükümet memurları tarafından işlenen idari suçları da araştırırlar.

Ayrıca yargı sisteminin bağımsızlığını sağlamak ve dışarıdan müdahaleleri önlemek üzere Yüksek Hakimler Kurulu oluşturulmuştur.

Devlet Konseyi ise bağımsız yargı organı olup, yargı sistemi içinde idari anlaşmazlıklar ve disiplini gerektiren olaylar üzerinde karar verme otoritesine sahiptir.

Dördüncü Bölüm

Genel Yönetim Yapılanması

I. MERKEZİ YÖNETİM

Yürütme gücü, Halk Meclisinin en az 1/3'ü tarafından önerilip, 2/3'ü tarafından aday gösterilen ve halk referandumu ile altı yıllığına seçilen Devlet Başkanının elindedir. Devlet Başkanı yardımcısı, Başbakan, Başbakan Yardımcısı, Bakanlar Kurulu, askeri kumandanlar, güvenlikten sorumlu başkan, üst düzey kamu görevlileri, otonom kurumların başları, valiler, gazete editörleri, üniversite başkanları, hakimler, başlıca dini memurlar ve kamu sektörü yöneticileri Devlet başkanı tarafından atanmaktadır. Devlet Başkanı başkan yardımcısı ve bakanları görevden alabilmektedir. Mısır'da hükümet, devletin en yüksek icrai ve idari organı olarak tanımlanmaktadır. Devlet Başkanı, devlet yararına olağanüstü tedbirler alabilmektedir. Fakat bu tedbirlerin 60 gün içinde referandumla onaylanması gerekmektedir.

Devlet Başkanı Mısırın önemli hükümet birimlerini yönetir ve politik elitin çivisidir. 1971 Anayasası Devlet Başkanına çok geniş yetkiler vermektedir. Geniş bir Devlet Başkanlığı bürokrasisi vardır. Devlet Başkanı bu bürokrasiyle devlette daha geniş kontrol sağlayabilmektedir. Devlet Başkanı bürokrasisi; kişisel danışmanlardan, arabuluculardan (Çözüm Bulucu) ve belli denetim fonksiyonuna sahip yardımcılardan oluşmaktadır. Nasır zamanında Devlet Başkanlığı bürokrasisi; istihbarat bürosu, ekonomik planlama, başkanlığın güvenliği, idari kontrol ve dış ilişkiler bürolarına sahipti. Sedat zamanında bu bürokrasi dört bin fonksiyona sahip olmuştur. Bu bürokrasi devlet kurumlarının tamamıyla Devlet Başkanı etrafında toplanmasına ve Devlet Başkanının etkinliğinin devletin en uç noktasına kadar götürülmesini sağlamaktadır.

Devlet Başkanı ülkenin savunulmasından sorumludur ve askeri güçlerin en büyük komutandır. Bu güne kadar hep eski komutanlar Devlet Başkanı olduğundan, hepsi de ordu üzerinde etkinliğe sahiptir. Başkan, ayrıca Ulusal Güvenlik Konseyine başkanlık eder ve savunma politikasını ve planlamasını yapar. Savaş dönemlerindeki komutanlık yetkisi de sembolik olmayıp, gerçek bir yetkidir. Parlatentonun onayı ile (her zaman otomatik olarak verilmektedir) savaş ilan edebilmekte, anlaşmaları onaylamakta, ulusal güvenlik işlerinde kararname düzenleyebilmektedir. Dış politika Devlet Başkanlığının korunan alanıdır. Başkan dış politikayı kişisel olarak şekillendirmektedir.

Son olarak Devlet Başkanı baş kanun yapıcıdır. Başlıca politikaların kaynağıdır. Şartları çok geniş bir şekilde tanımlanan olağanüstü hal durumunda ve parlamentonun toplantıda olmadığı zamanlarda kararname çıkarabilir. Aynı zamanda yasa tekliflerini daima onayla sonuçlanan plebisite sunabilir.

Başkan normal olarak parlamentodaki sessiz çoğunluğu kontrol eder. Devlet Başkanının teklifleri düzenli olarak yasaya dönüşmektedir. Parlamentodaki kontrolü onu dağıtabilmesinden ve parlamentoda çoğunluğa sahip yönetimdeki partinin lideri olmasından gelmektedir. Devlet Başkanı aynı zamanda veto yetkisine de sahiptir.

Başbakan, Devlet Başkanının politikalarını bürokrasi vasıtasıyla uyguladığından, birinci Başkan Yardımcısı konumundadır. Başbakan ve Bakanlar Kurulu resmen parlamentoya karşı sorumlu olsalar da pratikte Devlet Başkanı tarafından atanmakta ve gerektiğinde görevden alınmaktadırlar. Nasır döneminde kabine bazı güçleri elinde bulundursa da sonradan Devlet Başkanının memuru pozisyonuna gelmiştir. Başkan kabine toplantılarına başkanlık edebilme yetkisine sahip olsa da genelde kararlarını ve genel politikaları danışmanlarıyla ve bakanlarla görüşerek oluşturmaktadır.

Mısırdaki politika oluşturma süreci yürütmenin kontrolindedir ve bu sürecin kalbinde Devlet Başkanı ve Bakanlar Kurulu ile görüşme bulunmaktadır. Kabine uygulanan politikalarda çalışmaların planlanması, kontrolü ve koordinesinden sorumludur.

II. YEREL YÖNETİMLER

Mısır Arap Cumhuriyeti'nin idari birimleri; valilikler, ilçeler ve (kasaba) köylerdir. Anayasanın 161. maddesinde halkın çıkarlarına uygun olmak kaydıyla yeni birimlerin kurulabileceği belirtilmiştir.

Anayasanın takip eden 162. maddesinde; yerel halk meclislerinin dereceli olarak oluşturulacağı ve üyelerinin yarısının işçi ve çiftçi olması koşuluyla doğrudan seçimle geleceği, meclislerin başkan ve başkan yardımcılarını kendi üyeleri arasından seçimle belirleyeceği hüküm altına alınmaktadır.

Anayasa, yerel halk meclislerinin oluşumu, yetkileri, mali kaynakları, üyelerinin statüsü, ve üyelerin Halk Meclisi ve hükümetle olan ilişkileri konusunda hükümler ihtiva etmekte, kalkınma planlarının hazırlanması ve uygulanmasının ise yasayla düzenleneceğini belirtmektedir. Yerel halk meclisleri seçilmiş organlardır. Bu organlar yerel yönetimlerin idari birimleri ile yakın işbirliği içinde çalışmaktadırlar.

Mısır'da idari birimler yerel kaynaklara sahiptir ve merkezi hükümetle olan ilişkileri yasayla belirlenmektedir. Genel politikalar ve devletin genel planları (kalkınma planları) çerçevesinde yerel yönetim birimleri kendi yetki alanlarında bütün kamu hizmetlerini üstlenmekte, yürütmekte ve yönetmektedir.

Yerel Yönetimler kendi yeterlikleri dahilinde yasa ve düzenlemelere uygun olarak, ulusal kamu hizmetlerini ve bu hizmetlerin yürütümü için gerekli olan yetkileri üstlenmektedirler. Sadece, Devlet Başkanlığı kararıyla belirlenen "özellikli hizmetlerin" yerel yönetimler tarafından yapılması imkanı bulunmamaktadır.

Yerel yönetim birimleri kendi yetki alanlarında toprak ıslahı projelerini yürütür, endüstri bölgelerini belirler ve üretken projelere ait kredi akıtlarını onaylar.

Mısır Yerel Yönetim Sistemi en eski modern yerel yönetim sistemlerinden birisidir. Yerel yönetimlerin geçmişi 1883 yılındaki İngiliz işgali sırasında yaratılan yerel meclislere kadar uzanır.

Sistem yerel güçlerin oluşumuna izin verirken bunların merkezi hükümet tarafından idarenin birliği açısından kontrol edilmesi yönüyle Fransız yerel yönetim sistemine benzemektedir.

Mısır yerel yönetim sisteminin kendine özgü yönleri de vardır. Sistemde seçilmiş yerel meclis üyelerinin yanısıra bir de icrai meclis vardır. Bu durum soru sorma ve tartışma gibi parlamento araçlarının kullanılmasına yol açmaktadır. Seçilmiş meclis üyeleri tarafından bu araçlar icrai organa karşı kullanılmaktadır. Bununla birlikte yerel meclisler ayrı bir Anayasal güce sahip değildirler ve icrai meclisin çalışmalarına katılmaları sadece idari çalışma niteliğinde kalmaktadır.

Pratikte bu durum, yerel meclislerin otoritesini merkezi hükümet, vali ve Yerel Yönetim Yüksek Konseyinin gözetimine sokarak azaltmış, vali ve Yerel Yönetim Yüksek Konseyinin gücünü ise arttırmıştır.

Mısır Parlamentosu, yerel yönetim meclislerine bir çok yetki vermiştir. Fakat aynı zamanda güçlü denetim sistemini de öngörmüştür. Böylece, seçilmiş meclisin bağımsızlığı azaltılmış, merkezi hükümete olan mali bağımlılık arttırılmıştır.

Merkeziyetçiliğin hakim olduğu Mısır'da yerel yönetimler sınırlı güce sahiptir. Merkezi hükümetin altında 26 valilik vardır. Bunlar ilçelere, köylere ve kasabalara bölünmüştür. Her seviyede seçilmiş meclislerle, hükümetin atadığı vali, ilçe memuru ve belediye başkanı tarafından başkanlığı yapılan icrai organlar mevcuttur. Vilayetlerde Devlet Başkanı tarafından atanan valiler ve icrai bir konsey bulunmaktadır. Daha alt düzeydeki memurları ise vali atar. Valiliklerin altında 126 ilçe, 4496 köy ve 199 belediye vardır.

Belediyeler merkezi hükümet tarafından atanan icrai konsey tarafından kontrol edilir. Bunlar sağlık, eğitim, altyapının geliştirilmesi, ve kamu hizmetlerinin sunulmasından sorumludurlar. Belediye seçimleri dört yılda bir yapılır. Seçilmiş konsey çok az güce sahiptir. Devletin temel emir-komuta hattı, İçişleri Bakanlığından valilik icrai organına oradan ilçe polis karakoluna ve köy liderine doğru uzanır.

Beşinci Bölüm

Kamu Personeli

Mısır kamu bürokrasisi, yüzlerce kamu kurumu ve şirketle birlikte en az 30 bakanlığı içeren büyük bir oluşumdur. Geleneksel olarak bir bakanlık tarafından yönetilmesi gereken işlerin birden fazla bakanlıkla yürütüldüğü görülmektedir.

Ülkede büyük bir kamu sektörü vardır. Nasır zamanında değişik bakanlıklara karşı sorumlu olan 62 kamu otoritesi ve kamu hizmeti organizasyonu, 600 kamu şirketini yönetmiştir. Kamu otoriteleri şirketleri kar etmedikleri halde karlı kuruluşlar gibi ellerinde tutmaktadır.

Politik kişiliğe sahip bakan ve bakan yardımcılarının altında sivil memurlar bulunmaktadır. Bürokratik yapı, altı dereceli bir kadro sistemine sahiptir. En üst dereceli kadrolar genel müdür ve müsteşarlara aittir.

Başkan Nasır zamanında geleneksel bürokrasinin modernize edilmesi çalışmaları sonucunda memurların eğitim kalitesi yükselmiştir. Nasır, bürokrasiyi üniversite mezunlarına iş sağlamak için araç olarak kullanmıştır. Reform bir süre sonra amacından sapmış, kamu bürokrasisi çok büyümüş ve Mısır'ı yöneticisi çok bir topluma dönüştürmüştür. Sedat döneminde de bürokrasinin büyümesinin önüne geçilememiş, Nasır zamanında 1.2 milyon olan bürokrat sayısı Sedat'ın yönetiminde iş gücünün % 20'sini oluşturan 2.6 milyona ulaşmıştır.

Kamu hizmetlerinde performans eksikliği ve disiplinsizlik görülebilmektedir. Çalışanlar genel olarak işten atılamamaktadır. Üst seviyeler hariç ücretler tatmin edici değildir. Birçok görevli birkaç saat çalıştıktan sonra iş yerinden ayrılmaktadır. Çok sayıda çalışan aynı işle sorumlu tutulmaktadır. Bu şartlar altında alt seviye bürokrattan sorumluluk ve inisiyatif beklenememektedir.

Kamu sektörü şirketlerinin kısmi özelleştirilmesi hazineye yük olmuş, bürokrasinin bozulması da ekonomiye menfi etkiler yapmıştır. Kamu sektörü idaredeki erozyondan acı çekmektedir. Bürokratik zorluklar özel ve yabancı sektörün önünde engel teşkil etmektedir.

Altıncı Bölüm

Mali Yönetim

Mısır'daki hızlı nüfus artışı ve ekilebilir alanların sınırlılığı, ekonomik büyümeyi sınırlamaktadır. 1945'ten sonra enerji ve fonların büyük kısmı önce ülkeyi İsrail ile savaşa hazırlamak, savaştan sonra da savaşın yıkımlarını inşa etmek için harcanmıştır.

Ekonominin tamamına yakını devletin kontrolündedir. Devlet, ekonomide olan ağırlığı nedeniyle ekonomik planlamanın da kesin kontrolüne sahiptir. Bununla birlikte son yıllarda pazar ekonomisine yönelinmiştir. Bu yönelime paralel olarak yabancı yatırımlarda artmaktadır.

Ülkenin tarım alanları çok yoğun bir biçimde kullanılmakta, yılda iki hatta bazen üç kez hasat yapılmaktadır. Aswan Barajının yapımı ekilebilir alanları arttırmıştır. Fakat yaşanan hızlı nüfus artışı tarımsal artı değerin oluşmasını engellemiştir.

1970'lerden bu yana ABD, Arap komşular ve Avrupa ülkelerinden milyarlarca dolar ekonomik yardım Mısır'a akmıştır. Ülkenin etkin olmayan devlet kontrolündeki endüstrisi, şişirilmiş kamu sektörü ve silahlanmaya harcanan paranın yüksekliği enflasyon, işsizlik, ticari açık ve ağır kamu borçlanmasıyla sonuçlanmıştır.

1990'lı yıllarda yapılan bir seri ekonomik ve mali reformla ekonomide pozitif düzelmeler yaşanmıştır. IMF ile bir seri anlaşma yapan Mısır, Körfez Savaşı koalisyonuna katılmasından sonra 1990'lı yıllarda makro-ekonomik performansını düzeltmiştir. 1990'lı yılların ortalarına doğru izlenen sağlam maliye ve para politikalarıyla enflasyon kontrol altına alınmış, bütçe açıkları indirilmiş, özelleştirme ve yeni iş yasası düzenlemeleriyle yabancı yatırımlar ve döviz rezervi artırılmıştır.

Nil nehri üzerindeki Aswan Barajının tamamlanmasıyla tarım ve ekoloji değişmiştir. Ekilebilir toprakların sınırlılığı ve Nil'e aşırı bağımlılık kaynakların aşırı kullanımına ve toplumsal baskıya neden olmaktadır. Hükümet ekonomiyi, ekonomik reformlarla, altyapı ve iletişime yaptığı yatırımlarla yeni yüzyıla hazırlamaya çalışmaktadır.

Mısır'da yatırımlar planlama yoluyla yapılmaktadır. Arz ve talep arasındaki denge kısmen pazar mekanizması, para ve maliye politikaları ile belirlenmektedir. Mısırdaki ekonominin planlanması 1952

yılında başlamıştır. İlk Beş Yıllık Plan 1960 –65 dönemi için yapılmış, peşi sıra gelen bir dizi plan hiç uygulanmamıştır. 1982-86 yılları için yeniden planlama yapılmışsa da konulan ekonomik hedeflere ulaşılamamıştır.

Mısırdaki ilk sağlam mali sistem, 1880’li yıllarda Avrupalıların alacaklarını tahsil edebilmeleri amacıyla kurulmuştur. 1980 yılına kadar bütçe prosedürü karmaşık muhasebe sistemiyle birçok bütçe ve özel fonu içermektedir. Bu zamana kadar bütçe formatı ve mali yıl birkaç defa değişmiştir. Bütçe, silahlı kuvvetlerin desteklenmesi gibi özel amaçlı fonları da içermektedir.

Şüveyş Kanalı gibi kamu sektörü şirketleri ve otoriteleri, genel mali yapıyla aktarmalar yoluyla ilgilenseler de kendilerine özgü bütçeleri vardır. Bütçeyi idare etmede öncelik Maliye Bakanlığı ve 1980’de kurulan Ulusal Yatırım Bankasıdır. Maliye Bakanlığı bütçeyi hazırlar, bütçe içi aktarmaları kontrol eder, yeni yatırımlardan ise Ulusal Yatırım Bankası sorumludur.

Devlet bütçesi merkezi ve yerel yönetimlerin bütçesini içerir. Merkezi hükümet bütçeyi kontrolde üstünlüğe sahiptir. Bütçenin gelirlerinde dolaylı vergilerin payı önemli yer tutmaktadır. Kişisel ve mülkiyet vergileri oldukça düşük bir miktar arz etmektedir.

Devletin ekonomi üzerindeki kontrolü, değişik mali ve idari mekanizmalarla güçlendirilmiştir. Bunların en önemlileri fiyat kontrolü, Mısır Poundunun diğer paralar karşısındaki değerinin kontrolü, kamu gelirlerinin toplanması, harcamaların dağılımı ve kalkınma planlarıdır. 1987 yılından sonra devletin bu alanlardaki kontrolü biraz gevşemiştir.

Mısır Anayasası ülkedeki maliye politikası için genel çerçeveyi çizmiştir. Anayasanın 23. maddesinde; ulusal ekonominin kalkınma planlarına uygun olarak organize edileceği belirtilmektedir. Kalkınma planları ayrıca ulusal gelirin artırılması, işsizliğin azaltılması, gelir dağılımının düzeltilmesi konusunda da hedefler koymaktadır. Madde 86 ve 115’e göre; ulusal bütçenin mali yılın bitiminden iki ay önce Halk Meclisine sunulması gerekmektedir. Anayasanın 38. maddesi ise vergilerin sosyal adalete uygun olmasını öngörmektedir.

Mısır’da gelir vergisi oranı % 40’tır. Endüstri dışı şirket karları % 40, endüstri ve ihracat faaliyetleri %32 oranında vergilendirilir. Vergi gelirlerinin 1997 GSMH içindeki oranı %17’dir.

Arap toplumu ve uluslararası topluluk 1990’lı yıllarda Mısırın dış borçlarının hafiflemesini sağlamıştır. Toplam borç 1990 yılında 34.7 milyar \$ iken 2000 yılına kadar 28.4 milyar \$’a düşmüştür.

Bankacılık sektörü; merkez bankası, büyük kamu sektörü bankası ve özel sektör bankalarıyla ortaklıklardan oluşmaktadır. Mısır Merkez Bankası 1960 yılında kurulmuştur ve özerk yapıya sahiptir. Merkez Bankası; banknot basar, altın rezervlerini kontrol eder, Mısır Poundunun stabilitesi sağlar ve hükümet borçlarını idare eder.

Maliye Bakanlığıyla Yatırım ve Serbest Bölgeler Genel Otoritesi, mali sektördeki iki önemli kuruluştur. Yatırım ve Serbest Bölgeler Genel Otoritesi 16 endüstri bölgesinin kalkınmasını üzerine almıştır. Ayrıca, yabancı yatırımcılara yerel ortak bulmaları ve toprak edinmeleri için yardımcı olur, yatırımcılara yapacağı yatırımlar konusunda yol gösterir.

Ayrıca, Mısır’da ekonomik tabanlı Mısır Ekonomik Çalışmalar Merkezi adında bir think-tank kuruluşu bulunmaktadır. 1992 yılında Mısır özel sektörünün katkısıyla kurulan bu merkez mali yönetimde önemli rol oynamaktadır. Merkez, politika oluşturanlara ve iş dünyasına yardımcı olarak ülkenin ekonomik gelişmesini sağlamaya çalışır.

Mısır Merkezi Denetim Bürosu ise mali kontrolden sorumludur. Son zamanlarda Başbakanlığa bağlı bir kurum haline gelmiştir. Aktif olarak mali açıklık ve kamu sektörünün özelleştirilmesi için çalışmaktadır.

Yedinci Bölüm

Olağanüstü Hal Rejimi

Mısır Anayasasının 74. Maddesinde ulusal birliğin tehdidi, ülke güvenliğinin tehlikeye düşmesi ve devlet kurumlarının Anayasa ile kendilerine verilen görevleri yerine getirmelerinin engellenmesi durumlarında, Devlet Başkanının bu tehditlere karşı halka bilgi vererek gereken önlemleri alacağı ve söz konusu önlemlerin icrası içinde 60 günlük sürede referanduma gideceği yolunda hüküm bulunmaktadır.

Mısır olağanüstü hal rejimini, özellikle siyasal İslami akımlara karşı uzun süredir uygulamakta olup, uygulama süreleri üç yıllık periyotlarla uzatılmaktadır.

Sekizinci Bölüm

İç Güvenlik

I. TARİHİ GELİŞİM

Mısır polisi, Türk ve Fransız polis yapılanmalarının etkisiyle kurulmuş, İngiliz işgalinden sonra da Mısır Polisinde anglo_sakson güvenlik anlayışına uygun bazı reformlar gerçekleştirilmiştir. İngiliz işgalini takiben Mısır Krallığı kurulduğunda, polis neredeyse monarşinin özel gücü haline gelirken, giderek de merkezileşmiştir.

Polis güçleri tarafından da desteklenen 1952 ihtilalinden sonra bütün polis fonksiyonları İçişleri Bakanlığının yönetimine geçmiştir. Nasır işbaşına geçtikten sonra polisin muhalefeti ezme üzere devletin politik misyonunu gerçekleştirecek bir araç olarak kullanıldığı ve bu uygulama sonucunda halk arasında polise karşı bir antipati doğduğu görülmektedir.

Polisin iç güvenliğin sağlanmasında yeterli başarıyı gösterememesinin yanı sıra 1980’li yıllarda yükselen aşırı dinci akımların yarattığı olayları da engelleyememesi, askeri güçlerin sık sık müdahalesini gerektirdiğinden, 1977 yılında hükümet paramiliter karakterli Merkez Güvenlik Gücünü oluşturmuştur. Ancak, bu birimin kuruluşunda personel seçimine gereken özenin gösterilmeyince, sadece sert disipline dayanan ve yönetim açısından problem oluşturan bir iç güvenlik ünitesi ortaya çıkmıştır.

Nasır’la başlayan polis reformları Mübarek döneminde belirli sonuçlar vermiş, bu cümleden olmak üzere kamu düzeninin sağlanmasında kabul edilebilir düzeylere ulaşılırken, polis güçleri nitelik ve nicelik itibariyle geliştirilmiştir.

II. İÇ GÜVENLİK KURULUŞLARI

Mısır iç güvenlik yapılanmasında, her ikisi de İçişleri Bakanlığı’na bağlı olan ulusal polis ile paramiliter karakterli Merkez Güvenlik Gücü “CSF” mevcuttur. İç güvenlik sorumluluğu ilgili tüm alanları kapsayacak şekilde İçişleri Bakanına ait olup, iç güvenlik yönetimi Enver Sedat döneminde dört bakan yardımcısı arasında paylaştırılmıştır. İç güvenliğin polis güçlerince sağlanamayacak ölçüde bozulduğu durumlarda Merkez Güvenlik Gücüyle silahlı kuvvetler kullanılmaktadır.

Taşrada iç güvenlik sorumluluğu ise Devlet Başkanınca atanan vali ve polis müdürüne aittir. Daha alt taşra birimlerinde ise ilçe polis müdürleri iç güvenlik sorumluluğunu taşımaktadırlar

Ulusal polis Mısır Anayasasının 184. Maddesinde düzenlenmiş olup, en üst polis amiri Devlet Başkanındır ve polis yönetim açısından İçişleri Bakanına bağlıdır.

Sivil disiplin esaslarına tabi olan, ancak askeri rütbelere benzer rütbelere taşıyan polis teşkilatı; yasaları uygulamak, kamu düzen ve güvenliğini sağlamak, suçu önlemek ve suçluları yakalamak, suç delillerini toplayarak adli mekanizmayı desteklemek, yabancılar ve göçmenlerle ilgili işlemleri yürütmek, toplumsal olayları kontrol etmek, kaçakçılıkla ve organize suçlarla savaşmak, trafiği düzenlemek, kamu tesislerini korumak ve karaborsacılığa engel olmak gibi çok sayıda göreve sahiptir.

Paramiliter Merkezi Güvenlik Gücü, yaklaşık 300.000 personele sahiptir. Bu birimin görevleri; kamu binaları, stratejik alanlar ve yabancı elçiliklerin korunmasıyla trafiğin ve kalabalıkların kontrolünde polise yardımcı olmaktır. Bu güç özellikle grev, öğrenci olayları ve aşırı akımların gösterilerinde kullanılmaktadır.

III. MISIR VE TERÖR

1. Terör Tehdidi:

Mısır, özellikle şeriatçı terör örgütlerinin yakın tehdidi altında bulunan bir ülkedir. 1980'den sonra yükselen terörist eylemler aralarında Devlet Başkanı Enver Sedat'ın da bulunduğu çok sayıda üst düzey yöneticinin katline neden olmuştur. Terör eylemleri, yakın yıllarda İslami terörün uluslararası düzeydeki genel çizgisini izleyerek Mısır hedefleriyle birlikte Amerikan ve diğer yabancı ülke hedeflerine ve turistlere yönelmiştir. Ülkede halen; İslami Cemaat (*Al-Gama'at Al-İslamiye*) Cihat (*Al-Jihad*), İslami Cihad, Yeni Cihad Grubu (İşgalin Öncüleri), Fethin Öncüleri (*Talaa'al-Fateh*) gibi çok sayıda İslami terör örgütü eylem koymakta, manevi lider olarak Şeyh Ömer Abdurrahman'ı benimseyen bu gruplar, çeşitli düzeylerde El Kaide örgütüyle ve aynı zamanda Yeni Cihad grubunun lideri olan Dr. Ayman Al Zawahiri ile de bağlantılı bulunmaktadır. Terör gruplarının tümünün ortak amacı ise Mısır'da mevcut düzeni sona erdirmek ve şeriat devleti kurmaktır.

2. Terörle Mücadele Yapılanması:

Mısır'ın terörle mücadele yapılanmasında asıl görev Ulusal Polisle Merkez Güvenlik Gücüne ait olmakla birlikte, bir taktik CT (*counter terrorism*) ünitesi de mevcuttur. Görev gücü 777 (*Task Force 777*) olarak bilinen bu güç, 1977 yılında Filistin terör örgütlerinin artan tehditleri sonucunda askeri personelden seçilen yaklaşık 50 elemanla oluşturulmuş, ancak hemen akabinde gerçekleştirdikleri iki operasyonda başarısız olmuşlardır. Kahire yakınlarında konuşlandığı bilinen Görev Gücü 777 günümüzde çeşitli batı ülkelerinin taktik CT birimleri tarafından eğitilerek göreve hazırlanmaktadır.

Kaynakça

- 1.The Europa World Year Book, Volume I, II, 2001 Europa Publication
- 2.<http://lcweb2.loc.gov>.
- 3.<http://mispath.net/law>
- 4.www.washlaw.edu
- 5.www.is.gov.eg.
- 6.www.precidency.gov.eg.
- 7.<http://www.infoplease.com>.